

Matuska Márton

Hová tűntek Zsablyáról a magyarok?

2004 végén jelent meg Matuska Márton legújabb kötete *Hová tűntek Zsablyáról a magyarok?* címen. A második világháború végén a Délvidéken lezajlott magyarelles atrocitásokról, pontosabban annak Zsablya falura vonatkozó eseményeiről szól a könyv. A kötet megjelenése szolgáltatta az alkalmat, hogy a Luganóban élő Saáry Éva kezdeményezésére két svájci előadás megtartására meghívót kapjon a szerző. A Luganóban február 27-én tartott előadás magnófelvételtől vett írásos, autorizált változatát közöljük.

Saáry Éva bevezetője:

Ez az első eset, hogy délvidéki előadónk van. Onnan nem könnyű meghívunk valakit. Amikor én vendégünket meghívtam, nem is tudtam, hogy neki ide vízum kell. Ez elég komplikálttá tette idejövételét. Egyébként ő a negyvennégy végén, negyvenöt elején lezajlott délvidéki vérengzés kutatója. Maga is őriz emlékeket abból a korból. Érdekes aktualitást adott előadásának az, hogy az olasz nyilvánosság most, hatvan év múlva vette tudomásul, hogy az idő tájt, amikor a Délvidéken a magyarok irtása folyt, Isztriában, Dalmáciában körülbelül ötvenezer olaszt végeztek ki és dobtak a karszti víznyelőkbe. Ezeket a tömegsírokat most tárják fel. Az olasz közvélemény föl van háborodva, hogy csak most hozták ezt elő. Ki is neveztek éppen most az olaszok egy napot, február huszadikát, amikor ezekről az áldozatokról emlékeznek meg. A vérengzés miatt, az olaszok közül rengetegen elmenekültek onnan abban az időben.

Hallgassuk tehát vendégünket.

A délvidéki magyarság tragédiája

Matuska Márton: *„Nem fogtam fel, mi történik, de hiszem, hogy az este, éjjel, 12 éves fejjel beléptem a felnőtté közé, amikor többé sírni, siratni csak titokban volt szabad, hogy ne lássa anyám, nővérem. Ne nevéssenek, hogy egy magyar gyerek sír. Akkor kezdtem felfogni, hogy nekünk – csupán mert délvidéki magyarok vagyunk –, sokat kell még szenvedni, de hogy ennyit, azt nem tudtam elképzelni. Sokszor elátkoztam nagyapám elhatározását, hogy Temerinből Zsablyára költözött el, apám tétlenségét, hogy nem mentünk el*

onnan. Még most is, hatvanegynéhány éves fejjel, ezer és ezer miért tör fel bennem. Miért kellett kivégezni 73 éves nagyapámat, a közmegebecsült Toncsi bácsit, nazarénus igehirdetőt, akit a magyar hatóságok azért zaklattak, mert a fegyverfogás ellen prédikált? Miért az apámat, a falu végén küzdő szegény embert, aki oly sokat tett, hogy iskoláztasson bennünket? Miért a bátyámat, a 17 éves tanítóképzős diákot? Miért kellett földülni az otthonunkat? Miért kellett az így megcsonkított család maradékát internálótáborba hajtani? Miért kellett elszenvednünk az örökös megaláztatást, a szülőfalumból való kitiltást? Létezik az, hogy mindezt csak azért, mert magyar vagyok?”

Bakos Pál visszaemlékezéséből emeltem ki ezt a részt a *Hová tűntek Zsablyáról a magyarok* című könyvem mottójául. Újvidékről jöttem, hogy erről beszéljek. A zsablyai, illetve a délvidéki vérengzés bennem már emlékeket hagyott. Életem első emlékei a magyar honvédség 1941-es bevonulásáról maradtak bennem, négy és fél éves kislányban. Mi őket főlshabadióként, megmentőként, virággal vártuk. Napokon keresztül vártuk őket. Elterjedt a hír Temerinben, hogy jönnek! „Gyűnnek a magyarok!” Anyám megfogta egyik kezemet, a másikban a kertünkben szakított virág volt. Fölmentünk a Nagyutcára és napokon át lestük: „Gyűnnek vagy nem gyűnnek?” Egyszer azután jöttek!

Emlékeim közé tartozik, hogy engem 1943-ban beírtak az első osztályba, magyar állampolgárként. S el is végeztem ezt az egy osztályt. Őrizgetem ezt a bizonyítványt – a kétezer négy decemberében tartott magyar népszavazás eredményének cáfolatául – hogy én akkor, a felszabadító honvéd hadsereg bevonulásának köszönhetően magyar állampolgár voltam. Az is marad-

tam 1944-ig. Negyvennégyben azután mások jöttek.

A partizánok.

Azt tanultuk az iskolában, azt tanulják a gyerekeink ma is, hogy minket negyvennégyben fölszabadítottak. Tizennyolcban szabadítottak föl bennünket először; negyvenegyben megszálltak, negyvennégyben újra fölszabadítottak. A negyvennégyes fölszabadításunkkor nekünk, gyerekeknek a kertünkben egy gödörben el kellett bújni, mert a faluban razzia volt. Apánkat, a falu összes felnőtt férfi lakójával együtt – már akit agyon nem vertek a razziában, mert több mint háromszáz férfivel ezt cselekedték - elvitték, másfél hónapot töltött haláltáborban, akkor kiengedték. Ilyen körülmények ellenére abban a tévhitben akartak minket elaltatni, hogy akkor mi felszabadultunk.

Ötvenhatban leérettségiztem, és az egyetlen délvidéki magyar napilapnál, a Magyar Szónál megpályáztam egy újságíró-gyakornoki állást. Apám féltett attól, hogy ha oda beállok, akkor előbb vagy utóbb el fogják velem hitetni az ilyen mesét, hogy minket mikor szabadítottak föl és mikor szálltak meg. Nagyon féltem, hogy apám nem fogja engedni, hogy újságíró legyek belőlem. Szerencsémre elment tanácsot kérni a papunkhoz, a művelt és bölcs Vondra Gyulához. Azt a feleletet kapta aggodalmára, hogy „Matyi bátyám, ha szent Pál ma élne, nyilván ő is újságíró lenne”.

Életem nevezetes dátumainak egyike, hogy 1962-ben megnősültem. Két gyermekünk van, egy fiú és egy leány. Mindketten Szegeden élnek. Menyünk kolozsvári születésű magyar lány. Amikor 2000-ben iker lányunokákat szült, választhattunk: jugoszláv avagy román állampolgárok lesznek-e az újszülöttek. Magyaroknak kellett. Azóta is folyamatban van a honosításuk, de még nem ért véget. Úgy ítéltük meg akkoriban, talán szilárdabb a román állam, így hát ennek az állampolgárai lettek. Néhány éve nem jöhetnek hozzánk Újvidékre, csak vízummal.

1990-ben hivatalosan kezdtem foglalkozni az 1944-1945-ös években lezajlott délvidéki magyarirtással. Nem hivatalosan már korábban elkezdtem. Az volt a nagy szerencsém, hogy a szerkesztőségben kezdettől fogva terepjáró újságíró lettem, akinek megvolt az a privilégiuma, hogy nem közlönyökből és pártüléseken kellett tájékozódnom, hanem mentem vidékre és hallgattam, mit mondanak az emberek. Terepjáró maradtam a mai napig, csak korábban számomra a környező magyar vidék volt a terepem, azt meg is ismertem, mint a tenyeremet, de folyamatosan beutaztam az egész Kárpát-medencét, ma pedig utazok az egész világba,

így kerültem ide Luganoba most. Mi, jugoszláviai magyarok akkoriban már-már elhittük, hogy nekünk van némi szabadságunk. Annak ellenére hittük, hogy nagyon sokan megtapasztaltuk a legutóbbi, az 1944-es felszabadulásunknak a tragédiáját.

Amióta itt vagyok Luganóban, Éva asszonynak köszönhetően értesültem arról, hogy az itteni magyarok már többé-kevésbé tájékozódtak az akkor esett délvidéki vérengzésről. Többek között a Németországban élő Csernohorszky Vilmos tartott itt erről előadást. Magnófelvételtől végighallgattam az évekkel ezelőtt elhangzottakat. Csodálatos dolog, hogy - itt, Svájcban – ilyen fontos magyar előadás elhangzik, s dokumentumát még meg is lehet magnón találni. **Azt tapasztaltam, amit már korábban is. Nevezetesen, hogy a világ kezd már fölfogni, hogy akkoriban mi történt a Délvidéken a magyarokkal, de még mindig kevesebbet tudnak róla, mint amennyit tudniuk kellene. Ami egyébként nem is csodálkozni való, hiszen mi magunk is keveset tudtunk róla, a majd fél évszázados hallgatás következményeként.**

Az idén januárban Temerinben volt egy nemzetközi támogatásból szervezett kerekasztal-beszélgetés, amelynek a témája a szerb-magyar megbékélés volt. Meghívtak, hogy mondjam el, a szerbekkel egy asztalnál ülve, hogy mik a mi sérelmeink. Úgy gondoltam, ha már így együtt ülünk, akkor csakugyan mindent el kell mondani, indulat és fölzaklatottság nélkül. És elmondtam. Szimultán fordították a szövegemet a jelenlevő szerbeknek. Azt, hogy nehogy azt higgyék már, hogy ők minket tizennyolcban fölszabadítottak, s ne mondják nekünk azt, hogy a magyarok negyvenegyben megszálltak bennünket. És azt se akarják elhitetni velünk, hogy negyvennégyben ismét fölszabadítottak. Jelen volt a községi képviselő-testület elnöke is. Miután elmondtam a magamét, ő fölkelt és kiment. Azt üzenté vissza, hogy ezt, amit ott mondtam, le kell törölni a magnófelvételtől, mert ő ezt nem szereti hallani. Szerinte ez nem igaz. Amíg ezt az üzenetét hallgattam, emlékezetből följegyeztem, hogy csupán a Bácskában hány helységben tudok ártatlan magyarokat rejtő tömegsirokról. Egy-egy helységben akár többről. Huszonhét ilyen helységet vettem ott számba. Csak a bácskai részen. Újra szót kértem és ezt is elmondtam.

Most visszatérek arra, amit korábban már érintettem. Nevezetesen arra, hogy amikor a délvidéki vérengzésről beszélnek a magyarok általában, akkor ezt

a bácskai vérengzéssel azonosítják. Holott a Bácska csak egy kicsi szegmense a Délvidéknek. Magyarítás azonban volt a Szerémségben is, és a Drávaszögben is, és Szlavóniában és Szlovéniában. Mindenütt, ahol a partizánok felszabadítottak bennünket, és ahol éltek magyarok.

Sokan megkérdezik, hogy hány áldozata van a vérengzésnek. S ezt nem csak tőlem szokták kérdezni, hanem föltették hivatásos történészeknek is, többek között a szegedi egyetem történelmi tanszéke tanárának, dr. A. Sajti Enikőnek. Ő a választ az Impériumváltások, revízió, kisebbség című könyvében (Napvilág Kiadó, Budapest, 2004), a 327. oldalon így fogalmazza meg: „A szakirodalomban, a publicisztikában eddig óriási eltéréseket mutató adattal találkozhatunk, egyesek 5 ezerre, mások 40 ezerre teszik a halálos áldozatok számát.” Ez a kötet valójában a szerzőnek az akadémiai doktori disszertációja. Az opponensek a védésénél megkérdezték tőle, hogyan lehet az áldozatok számát ilyen széles határok között jelölni? Nagyon helyesen azt válaszolta, hogy sajnos, még nem tudjuk szűkíteni határait, mert még ma sem áll rendelkezésünkre azoknak a dokumentumoknak a halmaza, amelyeknek ismeretében megtehetnénk. Mai ismereteim szerint tehát, ha az áldozatok számát kérdezik tőlem, azt válaszolhatom, hogy több tízezerre tehető. Ami azt jelenti, hogy körülbelül megtizedeltek bennünket, hiszen a titói Jugoszláviában, annak létrejötte idején a magyarok lélekszáma körülbelül négyszáz valahány ezret tett ki.

A zsabylai magyarok tragédiájáról szóló könyv nem az egyetlen, hanem egyelőre a legújabb azoknak a sorozatában, amelyeknek a délvidéki magyarítás a témája. Zsablya a nyolcadik helység, amelyiknek a magyarságáról sikerült felderíteni, hányat végeztek ki közülük, s többé-kevésbé pontosan megállapítottuk az áldozatok névsorát, valamint felderítettük a falu magyar lakossága tragédiájának körülményeit. A németekével nem foglalkozunk, részint, mert ehhez nincs erőnk, részint pedig, mert az ő gyászos sorsuk jórészt már fel van dolgozva. Németül természetesen, a Peter Rech : Heimatbuch Žabalj-Josefsdorf in der Batschka címen 1986-ban Volnzachban megjelent kötetben.

Három, a Tisza torkolatvidékéhez tartozó, egykor magyarok által is lakott helységben az említett időszakban – tehát 1944 végén, 1945 elején – minden magyart háborús bűnössé nyilvánítottak és súlyosan megbüntettek. A zsabylaiak közül több mint háromezreszázukat halállal.

Ezek a helységek mind a jobb parton fekszenek és egymás után, főnről lefelé így következnek: Csurog (Čurug), Zsablya (Žabalj), Mozsor (Mošorin). Egyik sem volt magyartöbbségű, de mindegyikben élt legalább néhány száz magyar, összesen mintegy ötezren. A legkisebb Mozsor, az itteni magyarok lélekszáma volt a legkisebb, körülbelül ötszázat tett ki, az összlakosság mintegy háromezretet. Fölfelé haladva, és nagyságrendben is Zsablya következik. A magyarok akkori lélekszáma itt mintegy 1700-ra tehető, az összlakosságé mintegy nyolcezerre. Itt sok német is élt, számuk megközelítette az ezret. A legnagyobb helység volt Csurog, mintegy 10 000 lakossal, a magyarok is itt éltek legnagyobb számban, mintegy 2700-an. A magyarok – és a németek – akkori tragédiája után e három faluban nem maradt sem magyar, sem német lakos. A partizánok érkezésének napjától, 1944. október 23-ától, megkezdődött a magyarok mészárlása, és ez eltartott 1945 elejéig, amikor a maradékukat minden vagyonuktól és polgári joguktól megfosztva kihajtották a faluból, mínusz húsz fokos hidegben, kötözködésig érő hóban, többségüket gyalogmenetben Járekra hajtották, a volt sváb faluban akkoriban kialakított haláltáborba. Illetve a maradék, munkabíró férfiakat mind, de nőket is kényszer-munkára terelték. Zsablyán, mint említettem mintegy 350 magyart kivégeztek. Nevük, táblázatosan megtalálható ebben, a Hová tűntek Zsablyáról a magyarok? című könyvben. Írásos bizonyítékunk ugyan nincsen a kivégzésükről – valójában sokukat halálra kínozták, másokat halomra lövöldöztek a falu különböző részében, elsősorban a temetőben -, de mentünk embertől emberig, és aki emlékezett egy-egy áldozatra, akkor a nevet felírtuk.

Milyen falu volt ez a Zsablya a második világháború végén lezajlott eseményekig?

Árpád-kori település. Első említése IV. (Kun) László idejéből – 1272-1290 – való, Seble alakban. Valószínű, hogy a szó értelme: zsilip. A török alatt teljesen elnéptelenedett, esetleg a környékbeli nádasokban, vizenyős területeken maradt meg néhány bujdosó család. A török utáni első újratelepítése akkor kezdődött, amikor a mai Kosovo és Metohija területéről az ipeki (Kosovska Mitrovica) ortodox pátriárka ide vezette szerb népét. Mentette őket a törökök bosszújától. A bécsi udvar határőrökké szervezte őket. Később, II. József idején németeket telepítettek melléjük. Mindkét telepített nép kedvezményeket kapott, s termőföldet. Ma-

gyarokat sosem telepítettek ide, jó ideig ez tilos is volt, mint a környéken általában, hanem a szegény nincstelen magyarok itt találtak béresnek, cselédnek, napszámossnak való munkát. A huszadik század közepére azonban már ők is annyira megtollasodtak, hogy közöttük is volt, példának mondom, több cséplőgép-tulajdonos, ami abban az időben a falusi jómód tetejét jelentette.

A későbbi események ismeretében azt mondhatjuk, hogy a huszadik század első évtizedeiben Zsablyán szinte idillikus körülmények között éltek egymás mellett a különböző nemzetiségű lakosok. A magyaroknak is volt amatőr színházuk, olvasóköriük, iskolájuk, templomuk, papjuk, temetőjük. Két példát hadd említsek a zsablyai magyarok addigi életéről. Az 1940-ik év januárjában az újvidéki Telep városrészt jeges árvíz sújtotta. A szinte szintiszta magyar városrész árvízkarosultjai számára a környékbeli magyarság segélygyűjtést szervezett. Az akkori újvidéki magyar napilap, a Reggeli Újság azt írta, hogy „ma büszkeség zsablyai magyarnak lenni”, mert ők gyűjtötték össze a legtöbb adományt. A másik példa egészen eltérő ettől. Ma már nagyon kevesen tudják, hogy a huszadik század első felének legünnepeltebb müncheni festője a zsablyai születésű Kálmán Péter volt. Valamikor a hatvanas évek elején halt meg a bajor főváros melletti villájában. Ezt a magyar közösséget negyvenöt elején teljesen megszüntették. A járási közigazgatás ekkor minősítette a zsablyai magyarok maradékát háborús bűnössé.

Miért szakasztották rájuk ezt a rettenetes büntetést?

Zsablyán ezt, a magyarok elleni razzsiát megelőzően volt egy másik. Az 1942-es év januárjában. Amikor én otthon a negyvennégyben kezdett razzsiát emlegetem, akkor a szerb hallgatóság és olvasóim zokon veszik, hogy miért beszélek két razzsiáról. Jómagam pedig azért szoktam méltatlankodni, hogy miért beszélnek ők folyton csupán egyről.

Cseres Tibor könyve nyomán, ha valaki arról beszél, hogy Hideg napok, akkor mindenki a negyvenkettes vérengzésre gondol. Mert a Délvidéken történt abban az évben valami, amit magyarok követtek el, s aminek nem lett volna szabad megtörténnie. Na de mi van a negyvennégy-negyvenötös razzsiával, amely az egész Délvidékre kiterjedt, és amelynek magyarok voltak az ártatlan áldozatai? Nem csupán Zsablyán, s nem is kizárólag csak a Sajkás-vidéken, hanem szinte minden magyarlakta helységben volt egy razzia akkor. Az első razzsiának összesen néhány ezer áldozata volt, a másodiknak pedig, mint említettem, néhány ezer tízezer. S

hogyan lehet, három falu teljes magyar lakosságát háborús bűnössé nyilvánítani? S ezt a büntetést fenntartani még ma is, hatvan évvel később? S az összes kivégzettet is háborús bűnösnek emlegetni, amikor a tömegesen kivégzettek közül egyetlen egyről sem bizonyították be, hogy csakugyan bűnös volt? Hogyan lehet még mindig azt hirdetni, megérdemelték a sorsukat, mert ők részt vettek a negyvenkettes razzsiában?

A második Jugoszlávia nyilvántartása szerint a negyvenkettes razzia miatt összesen mintegy kilencszáz délvidéki magyar háborús bűnöst neveztek meg maguk a titói Jugoszlávia hatóságai. De ha ez így van, akkor mi van a több tízezer kivégzettel? Azokat miért kellett kivégezni? Azért, mert a hatóságnak ez – a háborús bűnösséggel való érvelés - volt a kibúvó, és még ma is ezzel menekül a felelősség elől. Példa erre egy tavalyi eset, amikor a Csurogról – a zsablyaiakhoz hasonlóan megritkított -, majd elüldözött magyarok leszármazottai megemlékezést tartottak falujuk szélén, a tömegsírok helyén, a valamikori dögtemetőben. Erről az eseményről az újvidéki körzet rendőrsége közleményt adott ki. Az olvasható benne, hogy Csurogon, a rendőrségen nem jelentett (értsd: a rendőrség által illegálisnak minősített) gyűlés zajlott le „azon a helyen, ahol el vannak temetve a kivégzett fasiszták, a fasiszta magyar hadsereg katonái és támogatóik, háborús bűnösök.” A szerb belügyminisztérium tehát ma is háborús bűnösnek tekinti a mintegy félezer, ártatlanul lemészárolt egykori csurogi magyar polgárt. Természetesen azt a több tízezret is.

Hadd tegyünk említést arról is, hogy milyen volt a negyvenkettes razzia. Ez volt az az ismert, az egyetlen, a Sajkás-vidéki razzia. A hideg napok. Aminek voltak járulékei is. Emlékezetből is tudom, hogy ugyanakkor az én szülőfalumból, Temerinből elvitték a falu minden zsidó lakóját. Az akkori temerini főjegyző úgy gondolta, hogy a statáriális állapot neki alkalmat szolgáltat erre. Előre összeállított névsor szerint összegyűjtette a falunk zsidó polgárait, mintegy félszáz embert. Kicsit és nagyot. Elrendelte, hogy Áman Antalnak, a kendergyár tulajdonosának birtokában levő autóbusszon Zsablyára szállítsák és kivégezzék őket. Még azt a gonoszságot is elkövette, hogy az éppen távollevő keresetteket hamis tartalmú sürgönnyel hazacsalta, s már az újvidéki vasútállomáson elfogatta őket. Az már a korra és a titói államra jellemző körülmény, hogy 1944 őszén a partizánok Áman Antalt is kivégezték, mert az ő autóbusszán szállították a szerencsétleneket Zsablyára, de még a temerini községi anyakönyvi hivatalnak azt a tisztvise-

lőjét is, aki a főjegyző utasítására elkészítette a zsidók névsorát.

Mindezekhez azonban hozzá kell tenni azt is, hogy miért került sor a negyvenkettes razzia elrendelésére. Ezek a körülmények ugyan nem szolgálhatnak mentesülül a vérengzés vétkesei számára, de megérteni belőlük, hogy egy háborúban álló állam miért rendel el tisztogatási akciót, mint ahogyan ezt a magyar állam tette akkor.

Köztudott, hogy miután Magyarország bekebelezte azt a vidéket, igyekezett gyorsan pacifikálni. Zágrábban, Horvátország fővárosában azonban a jugoszláv kommunisták értekezletet tartanak és elkezdik a fegyveres ellenállás szervezését, amibe a szabotázsakciók is beletartoznak. Miután Hitler június 22-én megindítja a támadást addigi szövetségese, Sztálin ellen, a jugoszláv kommunisták is megkezdik akcióik végrehajtását. Ott kell az ellenséget sebezni, ahol a legsérülékenyebb. Ez a Bácskában elsősorban gabonagyűjtogatásban fejeződött ki, hiszen ez képezte a hadsereg éléskamrájának leggazdagabb részét. Zsablyán is, a nyár folyamán leégett a falu hét cséplőgépe közül hat. A magyar hatóság alapos nyomozásba kezdett és elég hamar nyomára jutott az akciók végrehajtóinak és szervezőinek. Kiderült, hogy a Tisza torkolatvidékén a gyűjtogatás szervezői igen könnyen átjártak a magyar fennhatóság alá tartozó Bácskából a németek megszállása alatt álló Bánságba és a Független Horvát Állam néven ismert bábállamhoz tartozó Szerémségbe. A partizánoknak 1941 őszén a zsablyai határ mocsaras részén erős bázisuk jött létre, amelyben mintegy félszáz fegyveres szabályos katonai gyakorlaton vett részt. Ennek felfedése jelentette a fegyveres tisztogatási akció kezdetét és ez szolgáltatott okot a razzia elrendelésére. Miután a rejtett bázisra ráakadtak a csendőrök, tűzharc támad köztük és a partizánok között, amelynek tizenegy csendőr esett áldozatul. Erre már katonai egységeket is mozgósítottak Újvidékről, Szegedről és Hódmezővásárhelyről. Az eredeti szándék az volt, hogy a környéket meg kell tisztítani a helyi ellenállóktól és azoktól, akik a Bánságból és a Szerémségből erre a vidékre jöttek gyűjtogatási szándékkal és fegyveres ellenállás szervezése és végrehajtása céljából. Ez a tisztogatás fajult el, s ennek esett áldozatul több ezer ártatlan, elsősorban szerb és zsidó polgár Újvidéken és környékén, többek között Zsablyán. Ezzel szemben a negyvennégyben elkezdett és negyvenöt elejéig tartó razzia tartama alatt a magyarok sehol, semmilyen módon nem szálltak szembe az új hatósággal. Az áldozat-

ok – egészen csekély kivételtől eltekintve – mind ártatlannak érezte magát. A vétkesek elmenekültek. A zsablyai magyarokat október 23-án „szabadították fel” a partizánok. Még aznap kivégezték az első áldozatokat, Fekete Jánost. Odakötözték a falu központjában egy villanypóznához, lelőtték. Teteme ott feszült még másnap is. Bánszki Mihály szállította el onnan másnap vagy harmadnap egy tragacson és Deák György segített neki eltemetni dögtemetőben. Édesanyja is jelen volt, leoldotta kötényét, azt takarta fia arcára szemfödőnek.

A délvidéki magyarság jelene és jövője

Ennek a vérengzésnek a történetét mind az anyaországban, mind az egész világban teljes titok fedte, a délvidéki magyarság a maga erejéből fedte fel 1990-től kezdődően, annak köszönhetően, hogy akkor megalakult a - ma már történelminek nevezett - Vajdasági Magyar Demokrata Közösség. Ezt azért kell nyomatékosítani, mert életképességünket igazolja.

Jelenünkről szólva meg kell állapítani, hogy megmaradásunk eszközei között első helyen említtem a kettős állampolgárságot és a (perszonális) magyar autonómiát. A Kárpát-medencében ezt a két eszközt is a délvidéki magyarság fogalmazta meg politikai programjában.

Az a körülmény, hogy a jelenlegi magyar kormány és annak miniszterelnöke a tavaly decemberben tartott népszavazáson, hamis érvekkel a kettős állampolgárság megadása ellen kampányolt, nem csupán a miniszterelnököt és kormányát, hanem a kormányzó pártokat is minősítette. Szerbia ma nem az az állam, amellyel szemben a két háború között és a titói korszakban Magyarország szinte tehetetlen volt. Úgy vélem – s nem csupán én egyedül –, hogy a délvidéki magyaroknak ma szerb érvekkel is lehet követelni azokat a jogokat, amelyeket a szerb ség követel a Kosovo tartomány területén élő szerb testvérei számára. Egyébként hadd kérdezzem, mit gondoljak én arról a magyar kormányról és nemzeti politikájáról, amely nem a magyar kisebbség által támasztott követeléseket támogatja, hanem számomra, és sokuk számára alig felismerhető okokból ez ellen agitál. Zavarunknak sok oka van. Példának említem: A szerb miniszterelnök Belgrádban – és Szabadkán – nyilvánosan kijelenti, hogy nincs kifogása az ellen, hogy a délvidéki magyarok megkapják a szerb mellé a magyar állampolgárságot.

Ezt követően a miniszterelnököt meghívja a magyar kormány Budapestre, s ő onnan hazajövet már olyan kijelentést tesz, hogy ez az állampolgársági ügy nem így van. Csak abban bízhatok, hogy a magyar választók a legközelebbi szavazáson kellő jutalomban részesítik az ilyen nemzeti politika szószólóit.

A kettős állampolgárságról megjegyezhetem, még nem akadt budapesti kormány, amely maradéktalanul támogatta volna. Sőt, azt a politikai pártunkat, amely következetesen követelte, csakhogy meg nem fojtotta. Mint mondták nekünk, akik ezt képviseltük: lélegeztető gépen tartottak bennünket, de nem támogattak igazából. Ennek ellenére élünk még, áll a pártunk, a Vajdasági Magyar Demokrata Párt, most tíz napja tartottuk a harmadik kongresszusunkat.

Nekem az az őszinte véleményem, hogy a történelmi VMDK-t, a valamikori, rendkívül egységes délvidéki politikai szervezetet a kettős állampolgárság és a magyar autonómia emlegetése miatt két központból zúzták szét: Belgrádból és Budapestről.

A mai magyar kormány érvelését ismerve hadd kérdezzem meg a jelenlevőket, hogy ha lenne Magyarországon szavazati joguk, vajon egy parlamenti választáson támogatnák-e ezt az így érvelő kormányt? S én, mint szerb állampolgár, ha az állampolgárságom mellé

kapnék magyar szavazati jogot, ugyan kire szavaznék? Biztos, hogy nem arra, aki ellenem uszítja a magyar állampolgárokat. Van, aki fél a határon túli magyarok állampolgárságától. De ez csak elméleti kérdés, hiszen az állampolgársággal nem jár automatikusan szavazati jog. Más államok, a környékbeliek a kettős állampolgárság ügyét saját nemzetpolitikájuk védelmében csendesen elintézték. A Szerbiában élő szlovák nemzetiségű polgár mindegyike megkaphatta a szlovák állampolgárságot. Ők könnyebben utaznak még Magyarországra is szlovák útlevelükkel, mint mi, délvidéki magyarok. Szerbia meg fűtyül arra, hogy a szlovák állam adott-e állampolgárságot a szerbiai szlovákoknak, hiszen Szerbia is adott a horvátországi szerb testvéreiknek. **A határon túl élő magyarok magyar állampolgársága elleni érvelés – valójában uszítás, hiszen hamis érveken alapuló agitáció volt – csupán a magyar nemzet egységének rombolását szolgálja, ezért nem szabad felülnünk neki. Ha ugyanis bevesszük, akkor hagytuk magunkat úgy félrevezetni, hogy mi – határon túli magyarok – megneheztelünk a határon belüliekre. Mi több: az anyaországi magyarok ezen összevesznek egymás között. Mindennek tetejében pedig összeveszünk mi, határon túliak is egymás között. Aki ezt kieszelte, nagyon ravasul tette, sokan felültek neki.**

